

pen for den økonomiske ligestilling. Det er ikke vanskelige at sætte sig ind i de kvaler, som de mere etablerede socialdemokrater måtte gennemgå for at løse denne gordiske knude.

At Sabroe besad ordets gave, er der imidlertid ingen, der kan betvivle. Han formåede gennem fortrinlig agitation - undertiden krydret med diverse dramatiske effekter - at få sit budskab ud. Skal man kritisere ham på dette punkt, må det være for ikke altid med lige stor omhu at vogte denne kostbare gave. Hans veltalenhed løb undertiden af med ham. I det politiske liv havde den undertiden et meget klart obstruktivt formål, jfr. følgende uddrag af Sven Sabroes bog »Min mærkelige far«:

- Taler Sabroe virkelig stadig?

- Ja, og han bliver ved længe endnu.

Replikskiftet falder mellem to folketingskolleger i frigsdagens snapsting. Der går en time. . .

De to folketingsmænd mødes igen, og den første spørger som før, om Sabroe endnu har ordet.

- Nu har formanden lige spurgt ham, om han snart er færdig.

- Og hvad svarer Sabroe så?

- At han først måtte have overstået indledningen!

En time senere:

- Det varer længe endnu, for nu har han lige fået en rå æggeblomme til at klare stemmen med. . .

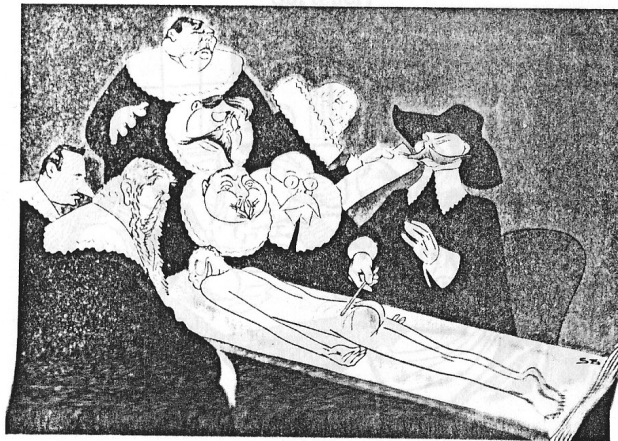
I sit politiske virke førte Sabroe fremfor alt en utrættelig kamp for, at de svage i samfundet - især børnene - skulle få en bedre tilværelse. Jeg behøver her blot at nævne hans mange afsløringer af børnemishandlinger, der formentlig var afgørende for, at vi fik børneloven af 1905.

Der er ingen tvivl om, at Sabroe af et ægte hjerte, uagtet hans til tider mindre velovervejede og taktløse bedrifter, stod for de små i samfundet. Han var ingen veltrimmet doktrinær socialdemokrat - teoretiske spørgsmål interesserede ham ikke. For ham gjaldt det først og fremmest om at skabe bedre vilkår for underklassen. Selv om retigheden af hans grundsynspunkter i dag forekommer oplagte, var det samme langt fra tilfælde i begyndelsen af århundredet. Forståelsen manglede ganske enkelt.

Sabroe repræsenterede gennem de sager, der lå ham nær, noget meget sundt og værdifuldt. Det er endvidere ubestrideligt, at han fik stor betydning for eftertiden. Hvor meget Sabroes specielle facon har spillet ind for opnåelse af de konkrete resultater, kan der kun gisnes om, men uden betydning har den i hvert fald ikke været.

Jeg tror, at eftertiden kan være meget tilfreds og taknemmelig for Sabroes kamp for de mindrebemidlede i samfundet.

Erik Ninn-Hansen
Justitsminister

Klaus Kjøller

Realiteterne på bordet - Peter Sabroe som taler, et eksempel

I vore dage tales der ofte om politikerlede. Politikerne taler og taler, men løser ikke problemerne ordentligt, påstås det.

Selvfølgelig findes der inden for politik som inden for alle andre områder, folk som er uduelige og kun tænker på at undgå at blive afsløret.

Men i virkeligheden er det at være toppolitiker jo et meget krævende job. Man skal have stor sagkundskab inden for økonomi og administration. Man skal have gode samarbejdsevner. Og man skal have fornemmelse for de politiske muligheder i en sag.

Sagt enkelt: man skal både kunne hamle op med embedsmændene, og man skal kunne forklare vælgerne sin politik på en måde så flest mulige går ind for den.

At forklare vælgerne sin politik kræver også særlige talenter. Nogle politikere er bedre til at administrere og forhandle kompromisser igennem, end til at forklare vælgerne hvad det er de går og laver, og hvordan de gør det. De ser »kedelige« ud på TV-skærmen, og taler delvist ubegribeligt.

For partier som jævnligt besætter ministerposter eller formandsposter i Folketingets væsentligste udvalg, er denne »administrerende« politiker af stor værdi. Også selv om han/hun er mindre god til at agitere over for vælgerne.

Men for partier som kun undtagelsesvis kommer i berøring med regeringsposter og væsentlige formandsposter, er det af stor betydning at ledelsen specielt er dygtig til at agitere. Det at fange vælgerens opmærksomhed og at tale overbevisende til dem, er partiets vigtigste politiske middel.

Sådan et parti var Socialdemokratiet i Peter Sabroes tid.

En agitator for et sådant parti skal vække så megen harme som muligt hos så mange som muligt. Det sker først og fremmest gennem *eksempler*. Eksempler som tydeligt demonstrerer det etablerede systems urimeligheder.

Jo mere håndgribelige eksemplerne er, jo stærkere virkning.

At trække et afgørende dokument frem af inderlommen i rette øjeblik, kan være én måde at gøre noget mere håndgribeligt på. Ikke fordi tilhørerne kan læse hvad der står – man er normalt både for langt væk og har for lidt tid, hvis man skal høre hvad taleren videre siger. Men fordi det at man med sine egne øjne *ser* et dokument, gør sagen *fysisk* nærværende.

Men hvorfor nøjes med at fremholde en lap papir i ny og næ? Hvorfor ikke tage skridtet fuldt ud og fremvise genstande og personer på passende steder under sin tale? I det antikke Grækenland var det ikke ualmindeligt at fremvise grædende enker og forældreløse børn under indlæggene i retssalen.

Ja, én væsentlig grund er formentlig de umådelige praktiske problemer det ville medføre at afvikle politiske debatter hvis ethvert indlæg skulle forme sig som en kavalkade af personer og genstande. Hertil kommer at effekten efterhånden som det blev almindeligt at gøre det, ville forsvinde.

Men en enkelt pakke ildelugtende fedtklumper har der da engang været på Folketingets bord. Det var Peter Sabroe mand for.

Anledningen er 3. behandlingen af finanslovsforslaget for 1908-09. Det rummer bl.a. en (mikroskopisk) bevilling på 600 kr. til en fru Bransholm. Fru Bransholm har tidligere været forstanderinde på børnehjemmet »Hebron«. Peter Sabroe har tidligere været meget aktiv i at få hende fjernet, på grund af hendes usædvanligt hårdhændede behandling af børnene, og hendes usædvanlige kostplaner, som bl.a. omfattede nogle såkaldte »fedtegrever« som egentlig er beregnet til hønsfoder.

Lad os prøve at sætte os i Peter Sabroes sted inden han skal holde sin tale.

Han har, i kølvandet på debatten om børnehjemmet, fået mange henvendelser med yderligere materialer. Men debatten er jo afsluttet, og den famøse forstanderinde gået på pension, hvordan så udnytte det nye, agitati-

Sortepér.

onsegnede materiale? Her kommer forslaget om de 600 kr. til fru Bransholm på finansloven, som en foræring til Peter Sabroe.

Men hvordan undgå at det kommer til at virke som personfølgelse af en forsvarsløs pensioneret kone? Og hvordan får man mest muligt ud af fedtegreverne, som pr. postordre er indkøbt fra Holstebro Svineslagteri, og som nu ligger på bordet og allerede har vakt en del væmmelse blandt de nærmestsiddende?

Lad os i talen se hvordan disse to ting klares.

Personfølgelsen søges undgået på flere måder:

Dels benægtes den udtrykkeligt: »For os er det ikke opgaven at komme de enkelte personer til livs« og »Men idet jeg erklærer ikke at have nogen personlig uvilje eller. . . egentlig nogen animositet imod at yde den bevilling. . .«

Dels fremhæves det at fru Bransholm slet ikke er uden midler: »hun har to ejendomme i Struer og har i forvejen pension« og ». . . denne dame har meget mere, end de fleste enker og enligstillede kvinder have at leve af. . .« Hun er altså ikke spor stakkels og forsvarsløs.

Hertil kommer at Sabroe benægter at han overhovedet er imod bevillingen: »Denne bevilling. . . skal jeg ikke modsætte mig« og ». . . finde vi eller jeg for mit vedkommende i alt fald ikke anledning til at gøre særlige opmærksomheder herover.« Hans tale skal altså forestille at være en række betragt-

ninger over dette at tildele en pensioneret forstanderinde 600 kr. Men i realiteten rummer den en række argumenter imod, og ikke ét eneste for ydelsen til fru Bransholm.

Først fremhæver han at hvis fru Bransholm kan få 600 kr., så er der så mange andre der også fortjener sådan en pension. »Det skulle ikke gerne være således, at det er de mennesker, som i særlig grad have gjort sig bemærkede som udøvere af det hårdhændede princip, der blive præmierede af det offentlige.«

Dernæst gør han opmærksom på at pengene kunne bruges meget bedre til at istandsætte børnehjemmet »Hebron« for.

Dette fører til et angreb på de tre mænd i bestyrelsen for »Hebron«, en bestyrelse som også var der under fru Bransholm. Den bør gå, fordi »det er et krav, der absolut må stilles til en bestyrelse af et pighjem, at der i denne sidder kvinder, mødre. Det er, synes jeg, ganske uforsvarligt at overlade til 3 mænd, der ikke have bekymret sig om børnene, at føre kontrol og have med tilsynet at gøre.«

Dernæst bruges en del tid på et personligt plejebarn som fru Bransholm har, Gudrun. Beretningen er meget udførlig og rummer bl.a. omfattende, tilsyneladende ordret, gengivelse af samtaler Sabroe har haft bl.a. med Gudrun om hendes forhold. »Overværgerådet« som er ansvarligt for pleje-

børns anbringelse, angribes. Sabroes satiriske brod borer her uden nåde i notabiliteterne:

»Der er for øvrigt så mange af dette Værgeråds beslutninger, der ere ufattelige. Overværgerådet er for resten ikke mobilt i øjeblikket og har næppe heller været det, da man sendte Gudrun tilbage. Hr. overretssassessor Brun er på rekreatjonsrejse i syden. Tilbage er der landstingsmand Johansen og departementchef Friis. Departementchef Friis har ligesom en anden embedsmand, statsgælddirektør Andersen, en hoben bestillinger. Foruden at være departementchef og medlem af Overværgerådet, hvad man skulle synes kunne give den mand nok at bestille, har han en mængde mere eller mindre vel aflønnede bestillinger. Af visse grunde har han måske fået alle disse stillinger og ben. Denne mand har sikkert ikke megen tid til overs til Overværgerådet, og måske kan man deraf forstå den mangel på grundighed, hvormed man dér sætter sig ind i sagerne. Men dette, at bestemme over et barns skæbne i nutid og fremtid, er en så vigtig sag, at det forekommer mig, at man kunne forlange, at Overværgerådet - de ere jo mennesker ligesom vi andre - havde talt med Gudrun selv.«

Herefter vender Sabroe tilbage til den debat Rigsdagen ved en tidligere lejlighed har haft om »Hebron«. Rigsdagens formand slår sig i tøjret nogle gange og »henstiller til det ærede medlem, at han af hensyn til tiden ikke optager hin gamle forhandling igen.« Men Sabroe er meget målbevidst: »Jeg tillader mig, hr. formand, at sige, at når vi her i Rigsdagen have at gøre med et spørgsmål om understøttelse til fru Bransholm, synes det mig at være af afgørende vigtighed at konstatere, hvorledes den behandling, hun gav børnene, i virkeligheden var.«

Tilsyneladende er denne begrundelse - som i øvrigt hele talen om fru Bransholm og hendes meriter - absurd, fordi Peter Sabroe jo allerede i talens indledning har sagt at han ikke vil gå imod bevillingen. Hvorfor han ikke gør det, er i øvrigt et mysterium som bliver større efterhånden som talen skrider frem.

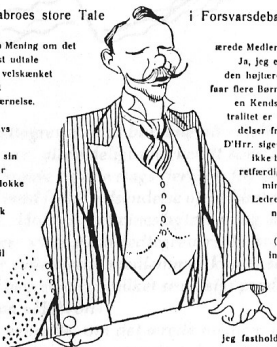
Men i virkeligheden giver det hele god mening; for talens egentlige ærinde er at levere endnu ét af utallige angreb på det forstokkede establishment, personificeret i justitsministeren. Fru Bransholm er kun det tilfældige eksempel. Men hvilket eksempel for en agitator med Peter Sabroes gaver!

Over for den arrogante justitsminister og hans virkelighedsfjerne råd og navn af begnavende embedsmænd og deres afstumpede håndlangere (her: fru Bransholm), får Peter Sabroe dygtigt placeret sig som menneskelighedens og fornuftens repræsentant. Han drager ud og taler personligt med de mennesker der er kommet i klemme i maskineriet (her: de børnehjemsbragte børn). Han bringer virkeligheden ind i Rigsdagsdebatten, og virkeligheden består ikke (kun) af ord, men i høj grad af ting:

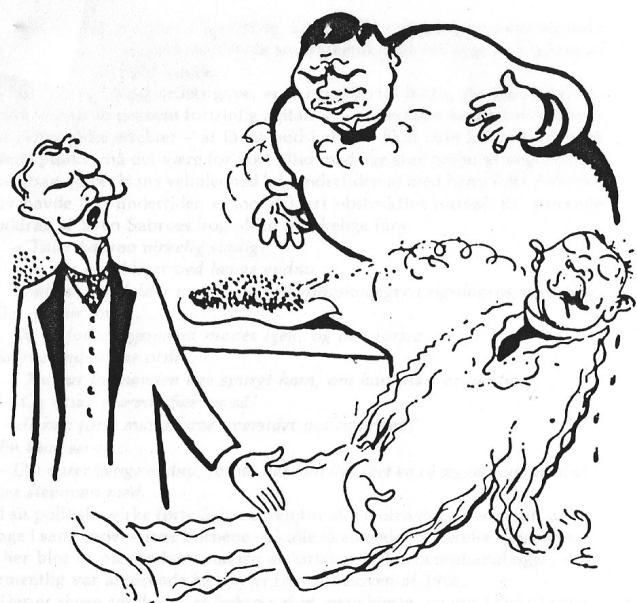
»I månedsskriftet »Hunden« findes en annonce fra Holstebro Svinelag-

Peter Sabroes store Tale i Forsvarsdebatten

Naar jeg her skal sige min Mening om det nye Ministerium, vil jeg først udtale min Paaskendelse af en velskænket »Stjerne-pilsner og dernæst beklage Frihedstøttens Fjernelse. Hvad Fru Bransholm angaar, vil jeg iagttage en tavs Foragt; (Formanden: — Dette Udtryk er ikke paa sin Plads. Den nævnte Dame har i al Fald aldrig taget min Klokke fra mig!) Ja, ja, saa vil jeg overføre Udtrykket paa dansk Parlamentarisme, derimod er der vist nogen Tvivl om mine Pulsers Godhed. Jeg vil nedlægge en skarp Protest mod den Beskyldning, at jeg i min Fritid over mig i alsteppe. (Høre) Vi mangler Fædthjem her i Landet. (Formanden: Det

ærede Medlem bedes holde sig til Sagen!) Ja, jeg er af samme Anskuelse som den højterede Formand, at han næppe faar flere Børn, men derfor er det ligefaldt en Kendsgerning, at Danmarks Neutralitet er vor eneste Hedning (Afbrydelser fra Højret) Det nytter ikke, at D'Hr. siger Nei, jeg og mit Parti vil ikke blive truet af at arbejde for en retfærdigere Valgkredsordning. Efter min Mening kunde det skønne Ledere blive et udmærket Børnehjem, som jeg med Glæde vilde være Forsvarer for. (Formanden ringer) Ja allet interesserer naturligvis ikke mere en gammel Dreng som den højterede Formand, (Fyl fy!) men ikke desto mindre er Rigsdagen en Nødvendighed, det vil jeg fastholde til mit sidste Aandedrag.

teri, der har leveret fedtegreverne til børnene på »Hebron«. Annoncen lyder således: »Fedtegrever, almindeligt anerkendt som det bedste fødeniiddel, der eksisterer, til hunde og alle slags fjerkræ, fås til enhver tid hos os i kager på 50-100 pund mod forudindsendelse af beløbet eller mod efterkrav. Pris 10 øre pr. pund. Holstebro Svineslagteri.« Jeg lod så indkøbe 9½ pund; regningen er her: »9½ pund fedtegrever, 95 øre. Betalt. Holstebro Svineslagteri«. Og her ville ærede medlemmer kunne se de berømte fedtegrever og danne sig et begreb om, hvilket smudsigt produkt det er, man har budt de fattige børn på »Hebron«.

Formanden: Jeg vil henstille, om det ærede medlem ikke kunne finde en mere passende tid og et mere passende lokale til at udstille sine varer i.

Sabroe: Jeg indrømmer, de varer ere ikke gode, men det er nødvendigt over for den stærke overdrivelse fra anden side endelig en gang at vise corpus delicti. Ærede medlemmer ville efter mødet have udmærket lejlighed til at se. . . (Afbrydelse: Og smage!) Smage? Nej, det tror jeg ikke ærede medlemmer ville, thi da jeg havde bestemt at ville tale fra denne plads og havde fået pakken herhen, så skete der det, at det ærede medlem for Løvel (Anders Nielsen), der sidder et par pladser herfra, kaldte et af budene hen til sig og befalede, at pakken skulle bringes bort fra denne plads og anbringes på min. Nærheden af de fedtegrever generede åbenbart det ærede medlem alt for stærkt. Da jeg imidlertid mente, at jeg, når jeg skulle tale dér, og pladsen dér var ledig, havde ret til at anbringe dem dér, lod jeg et andet Rigsdagsbud bringe dem tilbage på denne plads, hvorefter det ærede medlem for Løvel henvendte sig til formanden og vistnok havde en meget intim konference med ham om, på hvilken måde man skulle fjerne disse fedtegrever. . .

Formanden: Jeg kalder det ærede medlem til orden. (Stemmer: Af hvilken grund?)

Sabroe: Grunden? Det er overflødigt at spørge om grunden.

Ethvert demokrati bør passe godt på sine Peter Sabroe'r. De er nødvendige hver gang en undertrykt virkelighed skal omsættes til slagkraftige argumenter. At de så også ofte er underholdende, gør vel heller ikke noget.

Klaus Kjoller
Universitetslektor